00:00:01 SPK_1
היום זה 21 ליוני 1939, רואים את מאיר בונרפלט מירושלים, הוא מראיין את מרים נביא זר,? מאיר בונרפלט הוא יליד 1916 איר סייג'י מפרופולניה שאנחנו נראה שהיה לך עוד שם אה, מרק כנראה שם בבית נכון, כן והיינו רוצים להחזיר אותך לבית של ההורים ולבקש לקבל קצת רקע על ההורים, על המקום שבו גרתם איך גדלת באיזה אווירה

00:00:58 SPK_2
אני נולדתי בבנג'ין, זאת היא עיירה פולנית, לא רחוק מגבול הגרמנים ובעיר היה כמעט רוב. יהודים בעיר עצמה גרועה, בשבים תודה רבה תודה רבה תודה רבה תודה רבה תודה רבה תודה רבה תודה רבה תודה רבה תודה רבה תודה רבה תודה רבה תודה רבה תודה רבה תודה רבה תודה רבה תודה רבה כל המשפחה הייתה מתאספת היו רוב הילדים היו כבר היה להם ילדים ככה שהיינו משפחה מאוד מאוד מאוד ענפה וכולם, כן כולם אהבו אחד את השני, ביקרו כן וככה היו חיים מאוד שקטים ומאוד היו לך אחים ואחיות? היו לי שתי אחות יותר צעירות ממני היה בינינו הבדל של שנה וחצי האחות האחת הייתה שנה וחצי יותר צעירה והשנייה הייתה הרבה יותר קדימה ממנו היו שלושה בבית

00:11:19 SPK_1
איך היית.

00:11:21 SPK_2
מסתיר את החינוך.

00:11:23 SPK_1
שקיבלת מהבית?

00:11:24 SPK_2
כי החינוך היה, ההשפעה הגדולה הייתה של מצד אחד יריץ ספר יש שם חיילונים קשים מותנים,. קשר הדוק ביניהם חדשים וחנואה חדשים שגם השפיע מאוד על זה שהתעניינו בספרים והיה לנו בספוס וכאלה אבל פשוט מאוד היינו על רמה מאוד פורה הייתי אומר התעניינו בכל אז לא היה הייתה טלוויזיה וכן היה רדיו אנחנו קראנו הרבה מאוד כן אז

00:12:25 SPK_1
העיקר העיסוק שלך מחוץ ללימוד פורמלי היה בארגון של.

00:12:35 SPK_2
ה... של הנוער ואתה.

00:12:38 SPK_1

צריך לספר.

00:12:39 SPK_2
לנו איך זה היה ומה זה? היינו נפגשים, כן, היו לנו קבוצות, קבוצות, כדודים, כן, היינו נפגשים. בשבת, היה, אז נפגשנו ככללי, במשך השבוע רק קבוצות, עשינו, דיברנו על ספרים, דיברנו על... על כל מיני, על פוליטיקה ועל כל דברים שהיו אקטואליים התעניינו מאוד, הרבה קראנו, הרבה סמרידו איזה היה מרקסטרן, גם בבית ספר כי זה היה בית ספר הומני, היסטוריה פה ליטרטוריה פולנית, במיוחד במצב העולמי ואתה

00:13:43 SPK_1
באופן במה אתה חסר באופן פרטי, טענת חוץ.

00:13:47 SPK_2
מיד? אני הייתי יותר בכיוון של מתמטיקה ופיזיקה ובאמת כשהייתי בליצה אז שם היה התרגש. היה יותר על מקצועות ריאליים

00:14:15 SPK_1
איזה מקום תפסה פלסטינה דאז בחיים.

00:14:21 SPK_2
שלה? היה מקום... הכי חשוב, כי מה שאנחנו עשינו זה לימדנו את החניכים שלנו וגם את. עצמנו לנסוע לפלסטין. אמנם זה היה יותר תיאורטי כמו פרקטי, כי כן זה לא היה כל כך מעשי, קודם כל בגלל הגיל וחוץ מזה למשל אני למדתי להיות מהנדס טקסטיל אחרי שגמרתי עבדתי בטקסטיל בישראל לא היה טקסטיל בכלל ואם ככה שזה לא היה כל כך מעשי הקריירה שלנו הלכה יותר בכיוון של מי שיכול היה כמה חברים שלי מהגימנזיה ומהצוות נסעו ללמוד בירושלים באוניברסיטה אלה נסעו כן חלק לא נשארו נשארו בטח נשארו רק אי אפשר היה לעזור זה היה מזל, הם נשארו בחיים, הם פה עכשיו וחלק היו בחכשרה היותר מבוגרים היותר מבוגרים היו בחכשרה הייתה לנו חכשרה על יד ובחיים שמה בכפר

00:16:02 SPK_1
חכשרה חקלאית?

00:16:04 SPK_2
חכשרה לא חקלאית, רק אסיאתית יותר פסטרטגי לנו, בקורדוניה לאחרים היה יותר חקלאי. דווקא בנוער הציוני היה יותר נוער שיותר קודם כל נוער שהיה יותר גם מערב יוצא בגימנזיה וככה בגורדוניה היה נוער שלא למד טוב שלמדו רק שבע שנים יותר נוער עובד בגימנזיה זה למדתי נוער עובד הוא לומד

00:17:00 SPK_1
היה בכלל פופולרי לבוא לפלסטינה?

00:17:04 SPK_2
מאוד, מאוד.

00:17:06 SPK_1
כי היא לא כל כך טובה.

00:17:09 SPK_2
לא כל כך טובה, זה נכון. כי זה לא היה כל כך, לא היה נראה כל כך פשוט. למשל, ההורים. שלי, כן, כל המשפחה חייתה בפולניה. הפרנסה חייתה בפולניה, ואנחנו חיינו. ברמה יפה, טובה, ההורים לא היו עשירים מאוד, אבל לא היה חסר כלום. זה לא כל כך היה כל כך פשוט לגמור, אבא כבר היה, אז היה נקרא שם... כאילו מבוגר, לצאת על הארץ ולבוא יעשו פה וככה, זה היה קצת משובח

00:18:05 SPK_1
מה בכלל הייתה התקדמות של פלסטינה?

00:18:10 SPK_2
מאוד.

00:18:11 SPK_1
איך תיארתם לעצמכם את החיים כאן?

00:18:16 SPK_2
קדם. היו באו מהארץ חדידים. חברים, יש פה עוד קיבוץ הנוער הציוני והיה לנו קשר הדוק עם. אנשים, הם באו, אנחנו ידענו בדיוק מה הולך בארץ, התעניינו מה הולך בארץ והתיאורטי, הכוונה הייתה לבוא עם החורים, כל זמן שהיינו עוד בגיל של גרנו בבית עם החורים וכך הלאה ולמדנו, אז זה היה יותר תיאורטי אבל כן חשבנו שברגע שאנחנו נהיה יותר עצמאים וכך הלאה החשיבון היה לבוא פעם אחת, לבוא ארץ כי לא ראינו שום סיכויים בפולנד. הרצים בכלל, התיאוריה הייתה שאנחנו צריכים את הפירמידה להפוך, כן, כל היהודים היו סוחרים וככה לרצים, אנחנו חשבנו שצריכים להיות בקיפור, לשים את החיים

00:19:36 SPK_1
,כן. ואיך... היה צהלך טכני עם מי שהוא רצה לבוא.

00:19:43 SPK_2
.שוב מאוד,

00:19:44 SPK_1
סרטיפיקציה.

00:19:45 SPK_2
לא, ללימודים היו מקבלים, לאוניברסיטה, מי שהתקבל לאוניברסיטה פה היה יכול לבוא והיו. לנו הרבה חברים שבאו פה

00:19:59 SPK_1

התהליך להתקבל הלך עוד משם? כי זה פשוט מעניין לדעת איך זה עלה.

00:20:08 SPK_2
..איך זה... איך ה.

00:20:10 SPK_1
..אם מישהו רוצה לבוא ללמוד כאן או מישהו רוצה לבוא לחיות פה האם יש הבדל ב.

00:20:18 SPK_2
לא, מי שהוא רצה לחיות פה היה צריך לקבל סרטיפיקט וזה אז היו מאוד מוגבלים זה אי. אפשר היה לא היה מדובר על... הסרטיפיקטים היו כל כך מעט שרק אלה שהיו בקיבוצים, בחוץ לארץ בקיבוצים, בחכשרות, החכשרות באו בשבילהם, הסרטיפיקטים באו בשבילהם, מי שלא היה, אז היה מדובר שבית דין פגעים עם כסף, זאת אומרת, היה איזה סכום... סרטיפיקט של הקפיטלים. רמה של קפיטליסט והתלמידים היו מי שמתקבל באוניברסיטה יכול היה להיות היה להם פה קשה מאוד כי היה קשה לקבל פה עבודה איך

00:21:14 SPK_1
הם ידעו שהתקבלו?

00:21:17 SPK_2
התקבלו, זה היה קשה זה.

00:21:20 SPK_1
היה.

00:21:21 SPK_2
קשה היו להם פה, אלה שבאו, היו להם חיים קשים כי לא יכלו לקבל עבודה, לא כולם חיבלו. מהבית, ההישג לא מספיק הם חיו פה מאוד נכון, כי אז המצב גם בארץ היה מאוד קשה כן, יש, יש, יש, עד היום יש גידוד של הנוער הציוני

00:21:58 SPK_1
שכתבתם שדרכם ידעתם איך הם הסתדרו.

00:22:05 SPK_2
ואיך הם גידודו לא באופן ישיר, זה היה, הנוער הציוני היה בכל הפולנד, היה חגר ראשי בבר. שבע אז לכם היה יותר קשה, היה קשה לנו לא היה קשר ישיר, אבל ידענו כי הם באו וקיבלנו אינפורמציה, היה קשר עם ההנחלה הכללית, היה קשר

00:22:33 SPK_1
ובין ג'ין היו הרבה ארגונים, נכון?

00:22:36 SPK_2
היו, היו, כן. כל הספקטרום שם, כל המפלגות. היו רוויזיוניסטים, היו גורדוניה, שחסוכים לו היו.

דיסקורסיות, אבל הוא לא חיה היו לנו חברים טובים שהיו בגורדוניה, ככה, אז לא מהנוער הציוני, ככה כפוף את הארץ היה אולי רשימות צבאי קצת..

00:23:25 SPK_1
לא יודעת, יותר חשבתי אם מישהו שמשפיע על האוריינטציה שלך ושלכם האם הייתה איזו? אישיות

00:23:36 SPK_2
מה את מתכוונת? כלומר... היה למשל גרינבאום שמעת עליו? הוא היה בסיימא פולני והוא היה. בא, היו לך הרצאות גם מההנחלה הראשית היו באים לך הרצאות ביאליק היה יאליק היה בבית ספר שלנו, ביקר. היה..

00:24:09 SPK_1
אני חושבת שהייתי מוציאה את השם, הייתי מוציאה מחרת.

00:24:14 SPK_2
אה, כמו שאמרתי, הזכירה את השם. לא, לא, לא היה. היה, כן, היו אנשים ש... קיבלנו אבל, לא..

00:24:27 SPK_1
הייתה איזו אישיות בחיים שלך שהיא יותר נעה? איזו אישיות דומיננטית יותר שאולי השפיעה על? אנשי חדר שלך? לא. לא

00:24:44 SPK_2
לא, אני לא.

00:24:45 SPK_1
גם לא במשפחה?

00:24:49 SPK_2
לא. לא. אני לא רואה שם. אני החלטתי, זאת אומרת, ההצעה הייתה בעצם של אבא שלי אבל. זה היה מובן כי היה לנו חנות לטקסטיל ואני הייתי קרוב לזה ככה שאני החלטתי שאני אלמד, אלך לביצור, אלמד טקסטיל

00:25:21 SPK_1
וככה מה איך אתה פרטן הימים, איך גילית את הים בזמן החופשי שלך, איזה עיסוקים, איזה.

00:25:31 SPK_2
תקציבים? רוב היינו בפסגה, רוב היינו בסיום כל, היינו נפגשים, חברים יותר זה השפיע מאוד, זה השפיע.

00:25:54 SPK_1
מאוד. הספיגה שבה גדלת, שם היו רק יציגים?

00:26:00 SPK_2
כן.

00:26:04 SPK_1
לא היו לך חברים לא יציגים?

00:26:08 SPK_2
בגימנזיה, בפנג'ין. לא, היו לא רק יהודים, בעיר היו רק יהודים אבל בצבע שם הייתי ביחד עם. פולנים והיו לי חברים פולנים היה יחס טוב מאוד בין החברים למרות שרק במסגרת של הבית ספר לא הזמנתי אותם הביתה או ככה, כן? אבל היו לי אחוזים טובים

00:26:46 SPK_1
הייתם ערנים למה מתרחש גם בעולם?

00:26:52 SPK_2
בטח, כן. היה, קודם כל היה, היו עיתונים יהודים, היו עיתונים מאוד... אנחנו כולנו ידענו גם. לדבר יידיש למרות שלא דיברנו יידיש, דיברנו רק פולנית בינינו החורים דיברו ביניהם על יידיש

00:27:28 SPK_1
בני החיטלר היה לי חינכון.

00:27:32 SPK_2
כן, ברור ידענו הכל זאת.

00:27:36 SPK_1
אומרת, מייד.

00:27:37 SPK_2
בהתחלה? מייד בהתחלה היה עיתונית מאוד טובה במיוחד העיתונית היהודית כן, היה בכל שפה. יכול להגיד להמלא שקשג לו זה היה עיתון פנטסטי אין לי עדיין כפולת היו לכם

00:27:59 SPK_1
ויכוחים על.

00:28:01 SPK_2
מה.

00:28:01 SPK_1
שמתרחש?

00:28:03 SPK_2
כן, ויכוחים והרצאות ועוד התעניינו גם קראנו ספרים על כל מיני תיאוריות כלכליות היו ויכוחים.

עם קומוניסטים כן, על... מאוד טיפניין, ואין לי היסטוריה, זאת מוכנתה, היסטוריה יהודית, הסתדרות יהודית, גם היחס לסקטור הרליגי האחד, הדתי,

00:28:43 SPK_1
כן. זה לא נדליק איזה נורא חזומה על מה שמתרחש בגרמניה עוד לפני שזה התחיל להתרחש?

00:28:56 SPK_2
כן, כן, בטח, ידענו מאוד, טוב מאוד, אבל אף פעם לא עלה בדעתנו שזה, קודם כל שיהיה מין. שהם במשך כל כך קצר יכנסו לפולניה זה הייתה הפתעה שהם חפשו את פולניה במשך שבוע ימים ביום ראשון תקף המלחמה ב-19 בספטמבר למחרת הם היו בבית אנחנו, אמא שלי והאחיות נסעו כיום שפחדנו שאם תהיה מלחמה שהגרמנים ייכנסו אז חשבנו שאם ייכנסו שעתיים עם הטבע לכבר אז לפחות הם יהיו שם, אז הם היו שם אבל עד שהמלחמה פרצה למחרת הם היו בבית, זה היה על הגבול, ועוד יום הם היו שם עם השגיד ועם האחרונות

00:30:18 SPK_1
האם איזה אירוע לפני המלחמה ככה די השפיע עליכם? האם המסלנה... האם האנשלום,? האם העניין עם הסודטים, מה ככה הכל זה

00:30:36 SPK_2
היטלר זה היה תמה אקוטית, תמה אקוטית, ועל זה דיברנו על כל פרט ופרט, שמענו את. הסודטים, אנחנו דיברנו גם עם גרמנים, היות שהיינו קרוב לגרמניה, גם בבית ספר דיברנו עם גרמנים. זה ידענו גרמנים, שמענו את ההרצאות שלו והצחק הזה, היה ידוע, אבל אף אחד לא היה יכול לדעת מה שיקרה, מה שבאמת קרה אחר כך, זה נושא בחיים

00:31:13 SPK_1
האם אולי באו איזה פיצים ייחודיים ממקומות אחרים?

00:31:19 SPK_2
לגני, כן, לא לבן. זה היה יותר בצפון, הם באו בצפון, כי מקום גשות שם יותר, לא לשלזיה. כשפרצה מלחמה, כשפרצה מלחמה אני הייתי בגלזיה בגלזיה, גרתי בגלזיה, את שלנו, את שלנו, את שלנו שם גרתי במשפחה שם גם הכרתי את אשתי כשפרצה מלחמה אני נסעתי לבנג'ין בשביל להיות עם המשפחה

00:32:03 SPK_1
עוד לא היית נשוי.

00:32:07 SPK_2
לא הייתי נשוי כשהייתי בבנג'יסט עם אנשי החיים היו הגרמנים היו תוקפים לעבודה וככה וככה. ואני החלטתי שאין טעם לחכות עד שהמלחמה יתגמר חשבו שזה יהיה מלחמה, זה ייקח כמה חודשים או שנה ואחר כך הכל יהיה בסדר ואני החלטתי לבוא לצד הרוסי ועתידת פולניה חולקה בין גרמניה ובין רוסיה ואני החלטתי שאני צריך לבוא לצד ה... ולראות..

00:33:08 SPK_1

כבר ב-39?

00:33:10 SPK_2
זה היה ב-39, בסוף 39, בדצמבר 39. כאן שלושה חדשים, אני הייתי ביחד עם הגרמנים. ואני. החלטתי שאני רוצה לבוא לצד הרוסית, הכוונה הייתה גם להעביר את המשפחה. כי הגרמנים שרפו את הבית כנסת, עשו תקף, דברים שלנו אז היו נראים מאוד פרובוקטיביים, תפסו יהודים עם סכנים, קטלו, עשו כל מיני דברים שלנוער לי זה היה נראה, כן, אני לא מוכן לסגור את זה. אז החלטתי שאני אעבור לצד השני ונראה איך שהאחורים, אולי האחורים יכולים גם לעבור. זה לא היה כל כך קל כי..

00:34:24 SPK_1
לאן באמת? באיזה מקום?

00:34:27 SPK_2
היו שני, אני אספר לכם, בהתחלה דיברתי עם חבר וחבר, החלטנו ביחד לנסוע לפשמש אז. כבר בדצמבר 39 הגרמנים כבר לא ירשו ליהודים לנסוע, עוד לא היו הסימנים הצהוב, עוד לא היה אבל אי אפשר היה ליהודים לנצול את הרכיבות וזה היה ממש מסוכן כי הם חלקו לפולנים כי זה נחשב כעיקרון והיו שם גם פולנים הפולנים ידעו מי יהודי הגרמנים לא ידעו להבחין אבל הפולנים היו אומרים זה יהודי ואז הם לקחו לביצוע ולמחנות וככה אז אבא שלי סידר עם כל כלי הכל שהוא יישא ביחד איתנו פרקבת בלילה וזה היה קצת פחות מסוכן אנחנו באמת הגענו לפשמש פשמש היה דירה של הבורדר של ה... יש שם נהר היה צריך לעבור את הנהר מצד הרוסים היו המון אנשים היו המון דירות כן, פשוט היה שחור מאנשים והגרמנים זה היה כבר אי אפשר כשהגענו שם היה אי אפשר לבוא לפה כי הגרמנים ירו וכן, בהתחלה עוד לפני דצמבר עוד היה אפשר לבוא פה ובאו גם חברים שהם משם אבל בדצמבר כבר היה מאוד קשה לבוא ופתאום הגרמנים הודיעו שיהיה רכבת לצד השהיות שיש אנשים, משפחות רוצים לעבור אחד לשני, כן? אז הם עשו כזה ג'סטה הומניטרי שהם ייתנו רכבת, הרכבת תיסע לצד שני והיא רוצה לעבור לצד שני היה שם קשה מאוד להיכנס לרכבת כולם אני איבדתי את החבר שלי ונכנסתי לרכבת מה התברר? שבמקום למצוא על יצאת השנקים הרכבת נסעה לתוך פולין לקרקוב שם הוציאו את ה... את כולם הביאו דרך העיר לבית שרון זה היה כן רימון פשוט מאוד רימון אני באיזה צורה שהיא כשהלכנו היו גם הרבה אנשים ברחובות אני הצלחתי להתחמק מכולם עברתי על הטרדואר והייתי חופשי נסעתי חזרה הביתה לא ידעתי מה קרה עם החבר שלי כי הוא היה באיזה מקום אחר פשוט בגלל הדוחק איבדנו אחד אחר ואת יכולה לתאר לך איזה הפתעה הייתה כי הגרמני בינתיים נסע הביתה אמר שאנחנו הגענו בשלום לבשל זה הכל היה פתאום אני מופיע בחזרה אז זה לא הצליח אבל אני לא..

00:38:47 SPK_1
כלומר הכוונה שלך הייתה לברוח, נכון?

00:38:54 SPK_2
כן, לברוח. לא לברוח לרוסיה, רק לברוח מהגרמניה. אני לא ויתרתי, ותכננתי עוד פעם לנסות.. הפעם. כבר לא לפשמש, רק רציתי להגיע לביאוליסטון ביאוליסטון חייב כבר בצד החלוסי אז שוב, הרכבת, הייתי צריך לנסוע עם חבר שלי הרכבת נסעה בעיניים נסענו בלילה, בלילה היינו צריכים לנסוע שעה לפני השעה שהיינו צריכים לצאת בא אשתו של החברה, וחייל כבר נסעו

בא אשתו של החברה, לאמא שלו, לחברים שלו, לאבא שלו שרק עכשיו שמעתי מה שאנחנו נורא, גם הרוסים, גם הגרמנים, אבל גם הרוסים הצילו את העירון יש קבור שלא רוצים שאנשים יגנבו את הגבול איך זה יהיה אתה? אני לא רוצה, הנה באה לשם אבל הייתה... יכולה לתאר לך איזה מבוכך הייתה גם אצלי וגם אצל החברים שלי מה לעשות אבל פה אני מוכרח להגיד בשבח של אמא שלי שהיא הייתה היידי שמאמן שהיא אמרה מרק תעשה מה שאתה רוצה אני מצנת לך יד חושב ואני החלטתי לבד לנסוע ולנסות עוד דבר. ואני חדרך אגב, החבר שאשתו לא נתנה לו לנסוע, הגרמני מוכר כן, עלור. המעבר הזה לא היה קל מאוד, היה קשה מאוד. קודם כל, היו לי קרובים בבראשון, קרובים ריחותיים, אז נסעתי לבראשון. שם נודע לי שעל הגבול, שם היה גם נהר בגבול. בוק, נחר בוק, ונודע לי שיש קבוצה שמדרגנת, יש איזה פולני גוי שהוא יכול להעביר אם יש לו סירה, והוא יכול עם סירה להעביר. ברור שאני די גם נרשם, נרשם אני, ברור שזה היה טוב, הכסף התחל. באנו בלילה לכפר חזן, הוא הביא אותנו על שפת, היינו קבוצה של מערכת חדשים והוא הביא אותנו על שפת הנחר, הייתה לו סירה קטנה והבעיה הייתה לא רק לעבור שהגרמנים לא ישמעו. הבעיה הייתה שכשבאת לצד השני, הרוסים תפסו אותו ושמו לבית סוהר ורשו, ויראו גם את זה. היה מדובר שהוא מכיר גם את הצד השני, הוא יעביר אותנו ויביא, יהיה, נראה דרך איך להגיע לאיזה עיר שם, ברגל היה צריך להגיע. ואי אפשר היה למצוא את כולם, היה נוכח 50 אלף, הוא אמר, בצד השני היו כאלה, איך קוראים לזה, פשקים, היו עצים, אבל זה לא עצים רק, זה חורשות כאלה, הוא אמר, שמה אתם, אני אביא אתכם, אתם שמה תשכבו תסתתרו בשקט, שלא יראו אתכם, אי אפשר היה להסתתר שם ואני אעביר את היתר, ניסה פעמיים או שלוש ואחר כך אני אעביר אתכם לארץ אראה לכם את הדרך ההיא אני הייתי בתפוצה הראשונה, למזלי הייתי בתפוצה הראשונה היא הייתה כל כך מלאה, כמה הם היו, עד הסוף, עד הסוף, הנהר היה חצי, זה היה בדצמבר, סוף דצמבר, על ה..

00:44:15 SPK_1
זה היה איזה נהר?

00:44:16 SPK_2
בוק, בוק, בוק, הנהר היה חצי כפול, גושים של קרח היו... זה היה שאנחנו לא טבענו שם, זה. היה מזל הגענו לצד השני, הוא אמר עכשיו תסתתרו שם אבל בשקט בשקט ואני חוזר וחוזר כשהכל חזר פתאום הגרמנים התחילו לראות כל ידע הקבוצה כבר הכניס לי אפשרות ואנחנו ישבנו מצד הזה הרוסים שמעו שהגרמנים יורים אז ידעו שפה משהו פולק התחילו לחפש ופתאום התנפלו עלינו עם הבגנטית כן? תקשו אותנו שם למזלנו הם חשבו שאנחנו רוצים לעבור מרוסיה לצד הגרמנים כי הם ראו את הצירה והם חשבו שאנחנו רוצים ליצור דבר נדב ואם המגנטים השכלחו אותנו לצד הארץ וזה

00:45:38 SPK_1
היה.

00:45:38 SPK_2
מה.

00:45:38 SPK_1
שאתם.

00:45:39 SPK_2
רציתם להגיע כן, כן, נראה מה אנחנו רוצים וככה הגענו לגרוסים לגרוסים.

00:45:47 SPK_1
בביאריסטוק היו כבר הרבה אנשים.

00:45:51 SPK_2
ביאריסטוק היה מיליונים שם, לא הרבה, מיליונים שם אנשים כשהגעתי לביאריסטוק אחד. מהקרובים שלי היה, בן שלהם היה בביאריסטוק נשאר בביאריסטוק והם נתנו לי מכתב, זה הייתה הזדמנות, נתנו לי מכתב ועוד איזה חבילה להעביר לו. כשבאתי לביאה לסגר את הדבר הראשון, הלכתי לראות את הקרוב שלי. אני בא, ופתחה לי איזו אישה

00:46:36 SPK_1
פריסטוק, ששם היו הרבה אנשים שלנו.

00:46:42 SPK_2
עכשיו פעם ראשונה. כן. גליסטורקס היה עיר, היו שם הרבה יהודים גם לפני המלחמה. בגליסטורקס, אבל בתקופה הזאת היו מיליונים, מיליונים יהודים שם

00:47:05 SPK_1
כולם מכולנו?

00:47:07 SPK_2
כן, כולנו, כולנו. אנשים ברחו מהבתים. אבל הדבר, כשאני באתי מגיע להסתובב, אז אני ממש. רציתי לבכות. היו טרספרנטים ביידיש, ורק כשנסענו מה... מהיערה הזאת, כמו שעברנו את הגבול לביאליסטות, ברכבת, שם היו, פגשנו קצין יהודי שידע קצת יידיש, היו חיים חופשיים, תוססים, מלא אנשים, זה היה לעומת זאת מה שאני נשארתי. מה שאני עזבתי בבנג'ין זה היה כמו יום ולילה זה שם פתאום הכל יהודים דיברו ידעת שמעת ברחובות רק יידיש ומדברים ועיתונים בידיש והכל היה כן היה ולא

00:48:21 SPK_1
אף אחד לא הקביל.

00:48:22 SPK_2
אתכם? להפך כולם וכולם היו גם הרוסים, כן, שבאו, הם היו מאוד אדיבים אבל אני רוצה. לספר, כשבאתי לחדר שם, הלכה לי האישה אני אמרתי מי אני, ואני שאלתי איפה הבן אדם שביקרו לו גם מריק, איפה מריק? ושם גם מריק עובד, הוא עם הם אני חשבתי מה עשיתי לה? היא כל כך פתאום אומללה שאני לא יכול לדעת אוי אבוי אוי אבוי מה קרה? למה את כל כך חצות? אתה בטח צריך לשאול עלייך ואצלנו פה בבית שוכבים כמו סרדינים אחד על יד השני אין לי מה לעשות איפה נגיד את זה? נשכיב אותך על הרצפה, אין לי מה מה יהיה? ואני יודעת מה הולך בעיר אתה לא תמצא זה מה מגליל אפשרי למצוא מקום לישון אני אמרתי לו אני אשאיר פה את הדברים היה לי כזה הוא קסק את זה אני פה כל שאני חייך, אני צעיר, מה, אל תדאגי אוי, אני לא יכולה, אני לא יכולה היא הייתה כל כך אומללה כי היא ידעה שהיא שולחת

אותי ואני לא אהיה לי איפה לשאול אני לא לקחתי את זה כל כך כן, כשצעירים וזה הלכתי העיר תוך אסוניה אולי תוביל אני איזה חצרור זה משהו

00:50:20 SPK_3
לאכול אני גם יודעת שהיא לא נוסעת.

00:50:22 SPK_2
ואני הולך ככה בלי שום לא יודע לאן הלכתי סתם אני קונה פתאום מישהו פרופסור פרופסור. ככה אני מסתובב החבר שלי מבין פנג'ין אז הוא אומר מה אתה עושה פה? אני אומר כן, הבעתי לפני שעה אני מחפש את כל ה... יש לך מזל של גוי בדיוק אתמול עזב, איפה שאני גר עזב חבר אחד ויש לי מיטת משלחה כשבאתי לקחת את הדברים, האישה לא האמינה לי, היא אמרה, ,אוי, איזה מסע, איזה מסע. וככה חיפשתי, מה עושים שם

00:51:20 SPK_1
,מה, מה.

00:51:21 SPK_2
מה. וביעל סטרוק לא עושים שום דבר, לא עושים שום דבר, אין מה לעשות. לי לא הייתה לי. בעיה, לי היה... הכסף לי היה, והיה לי גם קשר עם הבית. הדואר עבר, אני קיבלתי דואר מהבית, אבל לא סיפרתי לך שום דבר על אשתי

00:51:54 SPK_1
לא ידעתי שהיא כבר קיימת.

00:51:57 SPK_2
עוד לא קיימת. עוד לא חייבתי, אבל הסיפור מתחיל אני את ההורים של סוניה סוניה היה אח. גדול וכול למד בווינה אז היה להם חדר מיותר ואני במקרה שכרתי אצלם את החדר ושם גרתי אצלם ושם הייתה ילדה קטנה שקראו לה סוניה וסוניה הייתה בחמש שנים יותר צעירה, היא הייתה בת ארבע עשר אבל אנחנו היינו חברים טובים אני עזרתי לה קצת במתמטיקה אחר כך המקום האחורי של סוניה עם נעדרים ומשם נפגשתי מצוין כשפרצה מלחמה אני עזבתי בכדי להיות עם האחורים וזהו סוניה נשארה בבילסקו ככה נחשבתי מה התברר? שבשנים עד שאני עשיתי האח של שוניה המבודל היה להם קרובים ברבו גם כביתת הרצון והם החליטו לנסוע הוא ולקח את סוניה, החליטו לנסוע ללבוא ונסעו ברכבת האחרונה שיצאה אז, נסעו ללבוא אני בכלל לא ידעתי מזה ולבוא היה גם כן, העיר הייתה מלאה מלא אנשים ואיך הם צריכים את זה? נורא בתוך ההאוס הזה סוניה הלכה ברחוב ופתאום פגשה את פדות שלה היא ראתה אותו פעם אחת בחיים אבל היא גירה וליאת כשבאתי לדבר על זה היה לי כתובת שלו והייתי, הייתי ב... כתבתי לו איפה, הוא ידע איפה שאני וסוניה שאלה מה, אולי שמעת משהו על מראה? אני פשוט לא יודע יש לי כתובת שלו וסוניה כתבה לי וככה אנחנו שוב נפגשנו, כי אני נסעתי אחר כך ללבוא וככה החיים נפגשו אותנו בחשבון

00:55:12 SPK_1
..אה, אז אתה נסעת.

00:55:14 SPK_2
אני הייתי בביארוסקי.

00:55:16 SPK_1
,כן, אני יודעת.

00:55:17 SPK_2
ונסעת.

00:55:18 SPK_1
ללבוש אותה שם.

00:55:19 SPK_2
אני נסעתי ללבוש לי לא היה אכפת איפה אני, כי... כן, אני נסעתי, אני לקחתי שם בלבום. העברי עם הרבה חברים

00:55:30 SPK_1
בלבום גם היה.

00:55:31 SPK_2
בצד הרוסי בצד הרוסי.

00:55:37 SPK_1
ואז נשאת את הלבום.

00:55:41 SPK_2
נשאתי את הלבום.

00:55:43 SPK_1
מה עושים, ככה איך עובר היום ואיך מתכנסים.

00:55:50 SPK_2
עשו גם מסחר, היינו עושים מסחר, היינו קונים משהו פה ומוכרים, כן, היו, אני יודע, סרדינים,. אני זוכר פעם היה איזה מישהו שמכר כמות גדולה של סרדינים אנחנו העברנו אותו לליטא או מה, שמה באיזה מקום אחר כך שמענו מישהו פתח קופסה אז היה לגמרי, השגרירים לא מכירים את זה אז כשהוא התלונן אז אמרו לו טוב זה לא היה לאוכל זה היה לך רק למסחר היו דברים כאלה אם היה כסף והיה לי גם קישת בת, אז לקחתי מהבית, לא היה לי ממה לחיות, אני לא הייתי צריך לעבוד

00:56:53 SPK_1
כן, אבל לפעמים לא עובדים רק בגלל כסף, גם.

00:56:57 SPK_2

בגלל זה לא הייתה עבודה, אי אפשר היה לקבל, לא.

00:57:02 SPK_1
..אתם בינתיים הסתכלתם או.

00:57:05 SPK_2
לא, לא, לא, אבל הייתי... היינו חברים טובים והיינו קשים שוניה הייתה עם אבא וככה חיה. עד שוניה מתי היא כאילו להוציא אותנו? באיזה חודש אנחנו? ביולי 40

00:57:29 SPK_1
אה זה הייתה תקופה קצרה בעצם כן.

00:57:33 SPK_2
בשבילנו זה לא הייתה קבוצה זה כי עברנו די הרבה כן, בשבילנו זה היה הרבה זמן.

00:57:43 SPK_1
כלומר כשנגמרה התקופה החמישית אז הוציאו אתכם משם? לא אז איך זה ספר?

00:57:52 SPK_2
היינו בזה בגלבו ושמענו היה לי קשר כל הזמן קשר עם החורים שלי ופתאום חרוסים דרשו. מהפולנים מאיתנו שניקח אספורט חרוסים וזה היה, אנחנו לא רצינו את זה למה? כי היה ידוע שמי שהיה גבול הברזל של מרוסיה אי אפשר היה לצאת בכלל לפני המלחמה והיה לנו פחד המלחמה ייגמר ואנחנו נהיה ברוסיה ולא נוכל לבוא למשפחות ולא רצינו לקחת את הפספורטים הראשיים, אבל נתנו לנו כזה תעודה, קראו לנו בייג'נט, פליטים, היינו בתור, רצינו להישאר בתור פליטים, כי בתור פליטים אז יחזירו אותנו בחזרה הרבה אנשים פחדו מהרוסים, למה? כי הרוסים התחילו לשלוח אנשים לתוך רוסיה, לסיביר כי הם החליטו שהבייג'נסים האלה, הפליטים האלה, זה לא אלמנט לא אלמנט שאפשר לסמוך עליו פחדו, אצלם זה היה להעביר אנשים לפה ולפה אצל סטלין זה... ופחדו, וידעו מה שקורה שמענו גם מהרוסים על איך הרגים שם וככה שם חרבו יהודים הסוברים היו גדולים, אנשים התחילו לפחד מרוסיה והרבה אנשים מהצד הרוסי למרות כל הסכנות עברו בחזרה לגנב לצד הגנב כדי להיות ביחד עם המשפחות בין אלה היו גם כמה חברים שבאו אליי בדיאלסטון ואמרו מה אתה עשית? פה אתה באת, ישלחו לך לסיביר ואתה כבר אבות אתה לא תראה כל החיים את ההורים שלך, את נימי אף אחד ושם אמנם ההורים כתבו שזה קשה וככה, עוד לא הלכו גטאות, עוד לא היו גטאות, כן אבל גרו בבית, אז לא יצאו, כן, היינו לאט, השמיות היו רגילים, אז כתבו, אם במקום שישלחו אתכם לסיביר ושלא נראה אתכם כל החיים, תבואו בחזרה, אז תתבלעו מהגרמנים, זה לא... כן? לא מתים מזה. וכתבו גם החורים שלי, כתבו, אולי תבואו בחזרה

01:01:42 SPK_1
כן, הם גם כתבו מה קורה אצלם?

01:01:45 SPK_2
כן, בטח. כתבו ברמזים, כן, כן. יש לי עוד המכתבים משם. הם כתבו... אם יש כזאת סכנה, אז. תחזור, אנחנו נגמור פה, נעבור את המלחמה ביחד, נסבול, אבל פעם זה מותק להיגמר. הרי

סוניה, הרעה, אל תפסע, לא נתנה לי בכלל, אני גם לא רציתי, האמת היא שגם אני לא רציתי. ידעתי שזה נונסו, אני בורח משם, אני רואה מה הולך שם ואני ברור שאני לא נסעתי וחרוסים התחילו לשלוח את האנשים, את הבריציות, את הבריציות לרוסיה, לסיביה בהתחלה לקו רק את הלא נשואים תהיות שאני הייתי לא נשוא וסוניה הייתה איתי עם אבא כאילו זה לא משפחה אז אני לא ישנתי בבית חלקתי את סוניה שם היה להם למעלה היה סטריף בוידנר, היה להם כזה בוידנר ואני התחברתי שם, שלא ימצאו אותי אז אבל מה, באותו לילה הרוסים באו לא לקחת את הלא נשואים, היו צריכים לקחת את כל המשפחות ובאו לקחת אותם ואני ככה, אני הייתי שם בסניף אבל אני ירדתי ואמרתי, לא רציתי שהם ייסעו לבד על סבא שלי, אז אני גם כן אמרתי, אני פיירסי, כן, ואני, וככה נסענו לפרסם. איפה בוא? מזל טוב. לגורר. יש עוד הרבה, אני יכול לספר לך עוד מאוד מאוד הרבה על הסיפיר וככה לה וככה לה, אבל אני אולי אעזור לך

01:04:23 SPK_1
אז אולי הייתי רוצה קצת לדעת מה עושים שם. עבדתם בקורפוזים או בקורפוזים?

01:04:32 SPK_2
היה קורפוזים.

01:04:33 SPK_1
איך עבדתם? בקורפוזים?

01:04:35 SPK_2
לא, זה... סוניה, את ניגשת? עבדנו קשה פה. ב-50-40 מעלות מינוס.

01:04:47 SPK_1
זה בטח שטחים ענקיים.

01:04:50 SPK_2
שטחים ענקיים, ולא היה אוכל, היה אוכל... מצומצם, היה שם קשה מאוד, קשה מאוד.

01:04:59 SPK_1
הייתם תחת איזה מסגרת או.

01:05:01 SPK_2
משהו? את הלא נשואים הם שמו לבתי שואה בסיביר, ומשם הם עבדו, אבל תחת השפחה של. הצבא. אנחנו המשפחות, לנו חיינו ונסענו ככה שבועיים עם רכב אחר כך נסענו עם ברקה כזאת, עם מוניה כזאת, עם הנהר גם כן איזה שעתיים או שלוש אחר כך הלכנו ברגל ושם בתוך היער היה היה כזה מקום, היו שם בתים ריקים, זה סיפור אני יכול לעזור לך בזה כי אני פעם עשיתי כזה אינטרוויון ויש לי את זה אבל באנגלית

01:06:03 SPK_1
בסדר.

01:06:04 SPK_2
אז אני יכול להראות לך את זה אבל אין לי קופיה.

01:06:11 SPK_1
..אז נראה ששם היית.

01:06:15 SPK_2
אנחנו היינו בחודש אוגוסט, סורופיאט.

01:06:19 SPK_1
חודש אוגוסט?

01:06:20 SPK_2
חודש אוגוסט.

01:06:21 SPK_1
חודש.

01:06:22 SPK_3
אוגוסט, כן.

01:06:22 SPK_2
כן.

01:06:23 SPK_3
חודש 45.

01:06:25 SPK_2
אוגוסט, כן סורופיאט, 45 ספירנוסק היה אוגוסט.

01:06:30 SPK_1
ספירנוסק.

01:06:37 SPK_2
אני עבדתי.

01:06:43 SPK_3
בספרדות.

01:06:47 SPK_2
סיימתי.

01:06:48 SPK_3

סיימתי תודה רבה.

01:07:04 SPK_2
כן ביער בצורך.

01:07:07 SPK_3
כללי ביער לא הייתה שם רכבת גם לא הייתה שם לא הייתה שם צירה אנחנו מתחנה רכבת. אחרונה עברנו לאיזה בנייה ונסענו ולא ידענו בכלל מה הכיוון מאיפה יורידו אותנו ואחר כך הורידו אותנו באמצע יד ונתנו לנו לחכות והגברים קלפו לראות את החסים שלנו נכון

01:07:41 SPK_1
סליחה ובטח הייתם הרבה אנשים.

01:07:47 SPK_3
כמה מאות כמה מאות גם כולנו לא רק שנקיים אותם אנחנו יודעים שזה גם יכול להיות חמור. כמו דלתות שבדיוק כשהם יהיו רחוקים מהקורן הם יכולים להתמרר ולהיות שקטים על הקורן שלנו אפשר למתנה לזה גם לא תקציב של שנים ורק בגלל זה, כל אחת ידעה שהיא יהיה לומדת ולא שאלת לאחר אבל חיינו חיינו בטעים, נשארנו בטעים ומה

01:08:44 SPK_1
עבדנו.

01:08:45 SPK_3
פה? בטעים חיינו, נשארנו לא חייבת כלום, לא נפשית, לא חשמל חמודן, לא מים זולים רק. קירות וחלונות, לא חייבות כלום וחג חיילה בסדר היינו אין לי יודעת כמה דקות היינו

01:09:24 SPK_2
ביחד כן.

01:09:30 SPK_3
כן קיבלנו את הסרטון היינו בודקים את הגדרת פורום תודה רבה ומי שלא עבד את ה... לא מה. שלא, לא קיבל אוכל ומי שלא עבד כמו שצריך היו אנשים ואנשים גם פתרו משפטים שלא נעשה דבר כמו שצריך אז היה כל פירוט שונה היה מאוד קל שיחשבו אם בן אדם לא ראה כל, אז חשבו שהוא עושה את זה בכוונה נגד כל. אבל בסך הכל היה שם רק רוסי אחד, קומנדנט, שהוא ניהל את כל המקום

01:10:54 SPK_2
,הוא גם חיתן אותם.

01:10:55 SPK_3
כן. והקומנדנט... אז אמרנו, ולזהות, או שתחייבו, או שתתפל. הוא אמר את זה לי סוגר מאוד. קסם, זה סטורטג'י. אז כמובן שעברנו, אבל גם רצינו, רצינו לעבוד, רצינו גם לראות שלנו זה קיים. הכי טיפשים והכי טיפולים תמיד היה איזה מעולה להראות שאנחנו גם יודעים חברה

שאנחנו יכולים להגיע את החקיקה לאחד שלנו אז כשהיה סתם התחלנו להראות כמו שאתם יודעים, הוא תקין עצים בשביל המים כשהמים רואים, שמים את העצים על המערכת ואחר כך באים, צריכים להכין עצב, כמובן חמודים ואז קודם צריכים... עם המצור לפה את העצים ואחר כך סיימים לגלגל אותה וזאת הייתה עם לבושיתה מיוחדת כי היו עצים ענקיים וכמובן שלנו כל העבודות היו נגדנו וגם היו זרות אבל למדנו

01:12:35 SPK_2
אני עבדתי עשרים וארבע שעות כי ככה היו באה עגלה עם העצים והיינו צריכים הייתה לנו. קבוצה היינו צריכים היינו רוזגרושקי אלא מה את יודעת היינו צריכים להוריד מהעגלות אבל זה היו עצים עם מטר, מטר וחצי קוטר ולהעביר אותם על הנחל ולעשות אחד אחד אבל הסניח הזה העגלות האלה באו כל יום

01:13:14 SPK_1
סנקי זה על השלט.

01:13:17 SPK_2
נכון? כן כן סנקי כן סנקי זה על השלט וסניח כן זה היו סניח.

01:13:24 SPK_3
סניח.

01:13:26 SPK_1
זה על שלט.

01:13:28 SPK_2
על שלט כן, בטח זה היה מאחורי 40 דוגמא וזה בא מהיער, שם חטאו את העצים ושמו על. הסניה הזה והביאו אלינו וזה כל שנתיים, אנחנו היינו צריכים להוריד את זה והלכנו הביתה אבל הסניה האלה היו באים כל שלוש שעות כל שעתיים במשך 54 אני ישנתי בבגדים אתה יודע במגפיים במגפיים כן אז

01:14:09 SPK_1
באביב זה עם הזרם.

01:14:11 SPK_2
של הנהר באביב כל זה הנהר נמשיך וכל זה חלב ואז שמה עבדה סוניה סוניה תספרי לי אני.

01:14:21 SPK_3
הייתי מקבלת את האישה אני אמרתי על שפת הנחל עם מקל ועם רף והייתי מכוונת כי. לפעמים העצים סתמו את ה... את מכירה מכאלה? אני... עם שקפים אולי? פנייה שאתם מגיעים אליהם ותוספתם ורואים את

01:14:42 SPK_1
התמונה.

01:14:43 SPK_3
הזאת כן, זה מראה מאוד יפה זה מראה... אבל בגלל שזה לא היה בשבילה... כוחות שלנו, והיו. המון המון עידושים, המון. אני לא יודעת היום, כל מיני דברים אני לא זוכרת כמובן, כי אני זוכרת דבר אחד שבשבילו אני עשיתי מזהים

01:15:04 SPK_2
מסכה.

01:15:05 SPK_3
מסכה, לא מסכה, מה שאני רוצה. צ'ול. צ'ול כזה, כן, ושיהיה פתח רק בשביל המשקפה.. בשביל העיניים ומזלנו שם איזה חבית אינטלקטיב זה היה איזה מזל גדול אז מה עשינו עם החבית הזאת אנחנו מרחנו כל יום שבאנו לעבודה מרחנו את הילד האינטלקטיבי ובגלל זה הייתו שינוי זה לא היה להם סיפק היה לא

01:15:52 SPK_1
זה.

01:15:54 SPK_3
ישתנה כל פעם, זה כל פעם ישתנה בכל עונה בעצם עשינו ככה שהיינו גם עושים חתיכות. קטנות אני למשל עבדתי עם מסור חשמלי והייתי חותכת את העצים הגדולים לבלוק כאלו ואחר כך היינו עושים עם זה עוד חתיכות יותר קטנות והעץ הזה אנחנו היינו מגיעים את זה למקום שקראו לו סושינקה, זאת אומרת שהיו מייבשים והיה הבדל ענקי בין הטמפרטורה בחוץ שלפעמים עד חמישים מיליון גם, כן? ולפנים כמובן היה נורא קם, כן? שאתה לא יודע את

01:17:05 SPK_1
המשנים אבל.

01:17:06 SPK_3
איפשהו היינו צעירים ואמרנו, אמרנו כבר.

01:17:10 SPK_2
נשבעת ב-12 שעות ביום.

01:17:13 SPK_1
כן, אבל כאילו חוץ מעבודה האם מכיוון שהייתם כל כך הרבה שם אנשים נטים? היה גם איזה? חיי חברה

01:17:25 SPK_3
לא, אספר לך. קודם כל אנחנו כולנו שבלנו מזיקות וזיקנות. כן? כן. ומה אנחנו עשינו? אם. אנחנו התעסקנו, אז התעסקנו כדי לדבר על הדברים שהיו קודם, כי דיברנו שזה היה איזה... חמישים שנה שעברו כי היה שוק כזה יפגעותי בין זה מה שהיה ובין זה בין החיים שאנחנו כבר היינו שם שאנחנו היינו צריכים אחד לשני להזכיר דברים ואם הייתה בינינו קונפרזציה אז לא

בשביל לחשוב בכלל על איזושהי בעיות הבעיה הייתה חייבת בן אדם נהפך קצת לחייל שרוצה לאכול ולשאול ודיברנו רק על הדברים איך אפשר להסיק משהו או פשוט אני לא זוכרת אישית שהייתה לנו שם במקום איזה שיחה על נושא כללי או כלל אפילו על זה מה שאולי באותו הרגע קורה בגרמניה או בפולניה חיינו מאוד צמודים וחשופים עם החיים ירון רק לא להיות חולה, לא ,לתפוס כלים, זאת הייתה בעיה מאוד רצינית כנים

01:19:07 SPK_2
לא כן, כנים.

01:19:08 SPK_1
,כנים.

01:19:08 SPK_3
כן, כן ושם היה.

01:19:12 SPK_1
לכם קשר עם הבית?

01:19:15 SPK_2
עם?

01:19:15 SPK_1
עם הבית, עם ההורים.

01:19:17 SPK_2
עד שפרצה המלחמה בין רוסיה וגרמניה היה לנו קשר.

01:19:22 SPK_1
עד יוני 41?

01:19:24 SPK_2
עד יוני 41 היה לנו קשר מכתבים היה למעשה קצת חד סטטיסטי, אני קיבלתי מכתב מבית,. כתבו לי כמעט כל יום שני ואני קיבלתי תואר מהבית, אבל המכתבים שלי לקח שבוע, שבועיים, זה היה יותר קשה. חיים קבל, קיבלנו אפילו חבילה. ואם בגרמניה עוד לא היה החורים שלי, בסוניה לא היה אף אחד כל הדרך

01:20:05 SPK_1
הייתם אבא של החורים.

01:20:07 SPK_2
חיינו עם.

01:20:08 SPK_3

אבא. היה לנו מזל שאבא היה איתנו בגרמניה, ואחר כך הוא נשאר והיה בסוניה.

01:20:22 SPK_1
ודווקא עוד עשרה שנה?

01:20:25 SPK_2
יותר, שנה פשוט סיפרתי.

01:20:27 SPK_1
שנה רק.

01:20:30 SPK_2
עד 1942.

01:20:32 SPK_3
כן, כן, אבל אני חושבת שאני פעם סיפרתי שכזאת.

01:20:36 SPK_1
..לא, זה לא חשוב, כן. רק אם זה אחורה קיץ או.

01:20:40 SPK_3
אנחנו עזבנו... בקיץ. בקיץ.

01:20:45 SPK_2
בקיץ 1942, כן.

01:20:48 SPK_3
למשל, כשיכולנו להשתחרר אנשים, פחדו לעזוב את המקום. פחדו לעזוב כי כאן כבר היה להם. את הנפת הנכס ומלא. והם פחדו שבדרכים הם יבואו לפנים. לנו האח שכבר היה בקרבנו, ..השתמשת ברוב רוסיה, אז החלטנו לנסוע. ותשיב

01:21:20 SPK_1
זה היה עכשיו או אחרי?

01:21:22 SPK_3
לא, לא, כשקראנו, היינו צריכים לקבל כמובן איזה קונדוס טביעה, אין לזאת טביעה, רשות. לעלות על הכוכבת ולנסוע, אבל לא לפה את זה

01:21:36 SPK_2
כשהייתה מלחמה בין רוסיה ובין... האנגלים עזרו לרוסיה והאנגלים דרשו מהרוסים לשחרר את. כל הפולנים זה עניין

01:21:55 SPK_1

של שיפור?

01:21:56 SPK_2
כן, אני הייתי בצבא האנגלים של.

01:22:01 SPK_1
צבא האנגלים זה של.

01:22:02 SPK_2
שיפור?

01:22:03 SPK_3
כן.

01:22:06 SPK_2
אז נתנו לנו פתאום, אמרו לנו, אתם אם אתם רוצים אתם יכולים לעזוב את המקום, אבל זו. הייתה מלחמה שם. אנשים חדשים

01:22:16 SPK_3
אנחנו היינו הראשונים שנתנו את האיניציאטיבה לנסוע, בגלל זה שאחי היה בתשקט, ואנחנו. לא אכלנו את הלחם, ורק שתלנו אז את הכוחי אדם. והצלחנו, היו לנו תפוחי אדמה, אז היינו רק על תפוחי אדמה ואת הלחם היינו מייבשים כדי לקחת פסק לחם שהוא יבש לדרך אז ככה היינו בטוחים שלפחות לא נמות כי יהיה לנו לחם ומים זה

01:23:02 SPK_2
סיפור שלם, אז תקריאי את זה שם.

01:23:06 SPK_1
אוקיי, בסדר הם.

01:23:09 SPK_2
לא רצו לקבל.

01:23:10 SPK_1
אותנו הם.

01:23:13 SPK_2
לא רצו לקחת אותנו, אבל אנחנו נייצרנו זה.

01:23:21 SPK_3
סיפור, זה סיפור שלם, אל תמוכך לקרוא שם שלי אלה שעברו את הדברים אז קראו להם. ישראל אני

01:23:34 SPK_2
פשוט.

01:23:37 SPK_1
ואז מה היה איתך? עוד משהו?

01:23:41 SPK_3
שהוא חייב לצבא? בעצם לקחו אותו לצבא שהיינו כבר בטכנה אנחנו יצאנו מרוסיה.

01:23:51 SPK_2
בתור משפחה לא בצבא כי לא רצו לקבל כשבאנו לטהרן אז לקחו אותנו לצבא אותי.

01:24:02 SPK_3
ואח שלי ואני עברתי בבית יתרון כי בינתיים התאספו שם ילדים כאלו בטהרן.

01:24:14 SPK_2
ילדי טהרן.

01:24:16 SPK_3
כן.

01:24:21 SPK_2
סוניה הייתה שם מדריכה.

01:24:26 SPK_3
אלף ילדים היו.

01:24:37 SPK_1
שם אלף.

01:24:38 SPK_3
שבאו זה היה כמה ילדים, היו שניים אז כבר... נכנסתי ב-43' ואחר כך... ב-42' הגענו לפנס.

01:24:51 SPK_1
ואז באתי מעניין להגיע כן.

01:24:53 SPK_3
מעניין להגיע ואחר כך ב-43' בפברואר אני זוכרת... בפברואר הגעתי לפנס.

01:25:01 SPK_1
ועם הקבוצה השנייה? עם הקבוצה הראשונה הגיעה ב... אני רק מכירה את זה. מהיסטוריה, אני לא רק שמכירה את זה. כן, מה את יכולה לספר לנו? מה שהוא ככה מידר איך הילדים הגיעו, הילדו, הילדים

01:25:42 SPK_3
התחנצו והתחנצו זאת קצת חוקה מאוד מאוד קשה כי מה שקרה שבעצם חלק גדול של. הילדים לא היו ילדים רק הורים פחדו הפחד לפני עירייה ולפני אפידמיות היה גדול ושהם שומעים שלוקחים ילדים של ג'וייט מהגנה שלו ולוקחים ילדים מרוסיה אז כבר הם היו בטוחים שתהיה איזה השגחה על הילדים והם לא יעמודו לבד ומישהו ישגיח אז כבר הורים וסיפרו שהם לא הורים שמצאו את הילדים שהילדים הם יתומים כדי שיקבלו אותם לבית יתומים כמובן שלילדת אותם קשה להסביר את זה וכמה

01:26:41 SPK_1
היה את.

01:26:42 SPK_3
זה? היו ילדים מגיל שנתיים עד גיל 17-16 עד גיל שכבר היו מדריכים שלך וזה היה מאוד רע,. הממן החפרתה בין העונים הזה כי אף על פי שהתנאים קשים, מי לזקוק לאחריווה, לקריבה, להמדריך, לעולם לא ייתן לי מה שאתה ידעת מה לעשות

01:27:21 SPK_1
..על הפרמה האבטנה הזו של ההורים, כלומר שהם בעצם.

01:27:28 SPK_3
,כן, כן.

01:27:29 SPK_1
כן. על גלו, זאת אומרת זה שייך על גלו.

01:27:32 SPK_3
בשבילי זה היה מובן ממש שרצים להרסים את הילדים, עושים את הכל כדי לקימה אמורה. פועלת. אם הם גם כן יחיו בחיים, הם יעצרו את הילדים. ואם הם ימותו, עדיף שהילדים יקראו לגברתי ברור זה

01:27:59 SPK_1
היה בעצם הכל מעודן היה על הבוצע או היו עוד פורמים?

01:28:07 SPK_2
זה באנו גם.

01:28:09 SPK_3
מפה, מהארץ, מהשוכנות הסוכנות התחילה לראות מדרך את הנסיעה מדרך לפלסטינה כגן. התסוכנות אבל זה גם כן היה תשובת פוליטית שאתם יכולים לשאול את זה שהייתה איך

01:28:32 SPK_2
קראו לה זאת שהיא גינה את זה.

01:28:38 SPK_3
שרת, כן, אשתה של שרת, אבל גם... צ'רסטופ, כן. אני הביתה, אני צ'רסטופ.

01:28:47 SPK_2
..כן, שרת, אשתה של שרת התייצבה. נכון, אז היא כבר שרת. ושרתי עם.

01:28:52 SPK_3
אה, כן, עם גליה, האישה מרדיירס. אנרייטה שרט. אנרייטה שרט, כן. אנרייטה שרט, היא. בעצם תיקנה לנו כאן כשאנחנו... זאת הייתה אישה גדולה, היא הייתה פרעה ומתארת מאוד והיא מאוד התעניינה בגורל של הילדים ולא חילקה אותם כאן לפי הכי אבל לפי הכי פעם היא שאלה איזה ילד קשור למי שהוא אם יש אח בקבוצה אחרת היא חשבה על פרטים שאני אז התבלבלתי בהם והייתי איתה בלילה שאני נבלתי מהרגליים ולא ידעתי בכלל מה שקורה והיא ככה בשקט עבדה ועבדה היא חיברה את הרשימה, רצתה לשמוע הכל מה שידוע לנו היה כל אחד, כל מלא, סיפר לה קבוצה שלו ואחר כך היא חיברה את הקבוצות והכניסה אותן לקבוצים וקראה אותן

01:30:14 SPK_1
למה הייתה הקבוצה הראשונה?

01:30:17 SPK_3
מי הייתה הקבוצה הראשונה? ילדים חיים היו בלי שערות כי הם קיבלו את כולם ישנו על. הרצפה וכאלה העבודה של מדריך הייתה לנהג את הספיקות בבוקר להסתכל שהילדים יתרחצו לראות שהם מגיעים שאלה מגיעים לגשת לאחות היה צורך וגם היו ילדים שלא רצו לאכול ונכנסו לאפרטהייד היו ילדים שגם לא תיקנו שהמצב היה להם מאוד מאוד קשה ואז המדעית היה צריך להשתדל איפשהו למצוא איזה עניין ללכת לרופא עם היצרון לרופא כאן, בעצם כאן אני לא זוכרת שסיפרתי לרופא כמה

01:31:25 SPK_1
היו בקבוצה שלו?

01:31:28 SPK_3
יותר חצי יותר חצי אני חושבת ששנייה.

01:31:32 SPK_1
אני אעשה את זה אני חשבתי שאני אעשה שנייה יש דבר כזה פנימי?

01:31:40 SPK_3
לא, לא, כי עסוק כבר בילדים מבוגרים אני גם טיפה בחיים שלי, אבל נשמע לי שאני לא הייתה. ניסה אבל אנחנו כבר טיפה אחראים על מה שקורה וזה מה שעשו גם בבתי הזה, גם עם הפרעות זאת

01:31:59 SPK_1

אומרת, גם הילדים שטיפלתם עוד קצת יותר ממצלמות זה.

01:32:05 SPK_3
מה שאני מספרת לך, זה היה ב... בטח, בטח, אני נכנסתי ואני הצטרפתי רק לזה אני.
הצטרפתי, אני את הסיפורים שבאו לבקש לקחת את הילדים זה רק חשבי

01:32:32 SPK_1
ובקרן עשיתם הרבה זמן או שזה הלך די מהר?

01:32:37 SPK_3
אנחנו לא ידענו לאן אנחנו נגיע זה לא היה ברור כמו על אירופה, כמו על אפריקה לא היה.
ברור שהאנגלים ירשו לנו להיכנס

01:33:00 SPK_2
זה.

01:33:03 SPK_3
היה מאוד גם חסר.